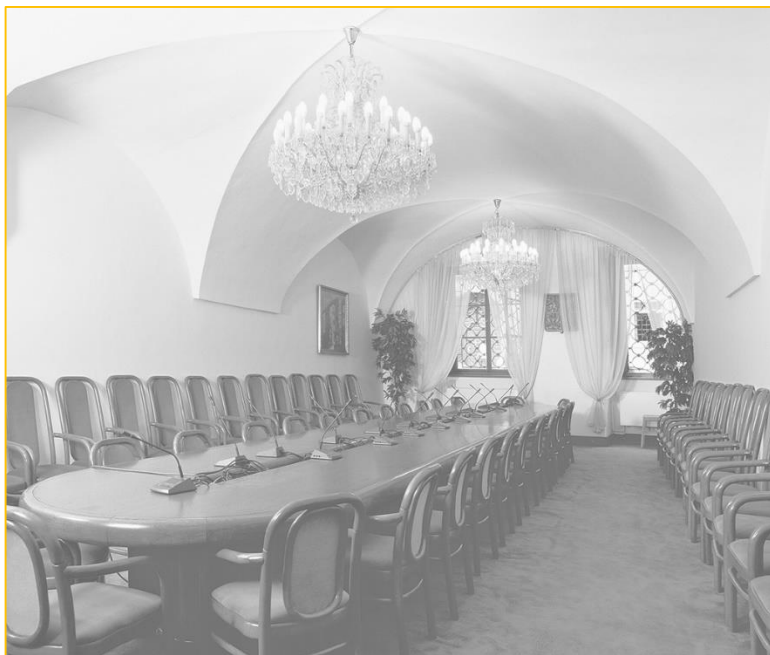

Zajištění právní pomoci

Informační podklad ke kompatibilitě návrhu na vydání zákona o zajištění právní pomoci a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o právní pomoci), sněmovní tisk 152, s právem EU

Informační podklad č. 0152
květen 2018
autor: Eva Sochorová

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: STANOVISKA
Název: Zajištění právní pomoci	Typ řady: online
Autor: Sochorová, E.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=4
Číslo: Stanovisko č. 0152	První vydání řady: říjen 1998
Datum: květen 2018	Frekvence vydání řady: nepravidelná
Klíčová slova: právní pomoc	Zaměření: stanoviska kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

**Oddělení
všeobecných
studií**

STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	

Oddělení pro evropské záležitosti

STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
---	--	---	--	---

Oddělení komunikace a vzdělávání

INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů
---	---	--	---	---

Informační podklad ke kompatibilitě návrhu na vydání zákona o zajištění právní pomoci a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o právní pomoci), sněmovní tisk 152, s právem EU

Úvod:

Cílem předloženého návrhu zákona je zavést jednotný systém poskytování právní pomoci v řízení před soudy a jinými orgány veřejné moci. Z navrhované právní úpravy je vyřazeno poskytování právní pomoci dle zvláštních právních předpisů např. poskytování právní pomoci v trestním řízení, azylovém řízení a v přeshraničních sporech v rámci Evropské unie.

Stanovisko PI:

V unijním právu je právní pomoc zakotvena v článku 47 Listiny základních práv Evropské unie v rámci práva na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces. Toto ustanovení stanoví, že *bezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti*. Toto ustanovení se aplikuje vždy, pokud se aplikuje unijní právo.¹

V rámci sekundárního práva je právní pomoc upravena například v těchto právních předpisech, které jsou řádně implementovány do českého právního řádu:

- Směrnice Rady 2003/8/ES ze dne 27. ledna 2003 o zlepšení přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v těchto sporech
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1919 ze dne 26. října 2016 o právní pomoci pro podezřelé nebo obviněné osoby v trestním řízení a pro osoby vyžádané v rámci řízení týkajícího se evropského zatýkacího rozkazu.

K § 5 písm. d) návrhu²:

Možnost ustanovení zástupce se zde vylučuje pro osobu, která má sama právní vzdělání nebo je zastoupena svým zaměstnancem s právním vzděláním. Předpokládá-li se, že zastoupení může podle § 2 odst. 3 návrhu zákona poskytovat pouze advokát, pak nelze odhlédnout od skutečnosti, že obecně lze zastoupení advokátem považovat za vyšší standard, než je-li zástupcem pouze osoba s právním vzděláním, která však současně není advokátem. Z možnosti požádat o ustanovení zástupce se tak *a priori* vylučují osoby s právním vzděláním, jež se mohou ocitnout v těžké životní situaci a nemusí být experty na všechny oblasti práva či v nich mít potřebné zkušenosti. Osoba

¹ Syllová, Pítrová, Paldusová a kol. Lisabonská smlouva. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1179

² Stejně ustanovení bylo obsaženo i ve sněmovním tisku č. 390/0 ze 7. volebního období – viz stanovisko Parlamentního institutu č. 2676.

s právním vzděláním, která není advokátem, podle zvláštních právních předpisů navíc nemůže sama vystupovat nebo zastupovat jiné osoby v řízeních před některými soudy vyšších instancí (NS, NSS, ÚS).

Z hlediska unijního práva, konkrétně článku 18 Smlouvy o fungování EU, jež zakazuje jakoukoliv diskriminaci na základě státní příslušnosti, může toto ustanovení také znevýhodnit státní příslušníky členských států s právním vzděláním, již toto vzdělání získali v jiném členském státě než České republice, a tím založit diskriminační důvod, a tedy rozpor s článkem 18 Smlouvy o fungování EU.

Zároveň, jestliže je záměrem zákonodárce vyloučit z práva na ustanovení zástupce osoby s právním vzděláním nebo osoby, které jsou zastoupeny jinou osobou s právním vzděláním, pak by bylo vhodné tuto možnost vyloučit i v případě zastoupení jinou osobou než pouze zaměstnancem, tedy např. obecným zmocněncem s právním vzděláním, který není advokátem a není k zastoupenému v pracovním poměru. Jinak zde dochází k neodůvodněnému odlišnému zacházení s osobou zastoupenou zaměstnancem s právním vzděláním a osobou zastoupenou jiným zástupcem s právním vzděláním.

K § 5 písm. f) návrhu:

Vyloučení právnických osob z uplatnění práva na právní pomoc podle tohoto návrhu zákona se jeví neopodstatněné. Navrhovatel odůvodňuje tento krok tím, že právnické osoby mají být vybaveny vlastním právním aparátem. Je však otázkou, nakolik je takový požadavek legitimní s ohledem na to, že právnickou osobou jsou například i nejrůznější spolky s velmi omezeným personálním aparátem a finančními prostředky. Právní pomoc by měla být poskytnuta fyzické i právnické osobě, pokud splňují zákonné podmínky pro její přiznání soudem. Kromě toho lze v této souvislosti poukázat na možný problém odlišného zacházení mezi podnikateli, který není v důvodové zprávě dostatečně vysvětlen. Zatímco právnická osoba totiž podle § 5 návrhu zákona nemůže o ustanovení zástupce požádat za žádných okolností, fyzická osoba - podnikatel nemá podle § 5 písm. d) nárok na ustanovení zástupce pouze v případě, že je zastoupena svým zaměstnancem s právním vzděláním.

Závěr:

Navržená úprava je částečně slučitelná s právem EU.

Tento informační podklad je zpracován k uvedenému číslu sněmovního tisku a nereflextuje eventuální pozdější pozměňovací návrhy.

Materiál byl Parlamentním institutem zpracován na základě usnesení organizačního výboru Poslanecké sněmovny č. 168, II. volební období.